СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 69. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 27-го березня 1941. No. 69. Jersey City, N. J., Thursday, March 27, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЦІЛЬ БРИТАНІЇ — ВОЛЯ ДЛЯ ВСІХ, КАЖЕ ГАЛИФЕКС

НЮ ЙОРК.—На бенкеті товариства „Пилгримс", виголосив промову британський амбасадор Галифекс і зясував цілі теперішньої війни, себто — що задумує зробити Велика Британія, коли виграє? Коли прийде вигра, говорив він, мусять бути пороблені такі ґрунтові зміни на світі, що їх сама Велика Британія не буде всилі виконати. Велику ролю в тім відограє Америка, а також всі інші свободолюбні народи. Засадничо, говорив лорд Галифекс, Британія хоче того, щоб всі народи були вільні, щоб не було гнету ні панування одних над другими, та щоб всі мали однаковий доступ до земних сирівців і багацтв. А щоб це було довершене, треба буде створити економічну федерацію всіх країв і заохочувати свобідний товарообмін. Він осуджував Версайський договір з того боку, що він понехав економічні правила. Галифекс казав, що тепер про деталі цеї будучої світової розвязки не можна ще говорити.

ВИЛКІ ПРО БУДУЧЕ ЗАМИРЕННЯ.

ТОРОНТО. — Вендел Вилкі виголосив до зібраної в числі 20,000, на залізничій стації товпи, промову, в якій говорив, що по війні прийде до тісної федерації між краями Британської імперії і Америкою. А до цеї федерації приступлять всі інші світові демократії, щоб у той спосіб колективно зберігати на світі свободу і не допускати до панування одних, над другими. Вилкі говорив, що Лондон це „перша оборонна лінія" Америки.

СОМНЕР ВЕЛЕС ПІДЛЕЩУЄ СОВЄТАМ.

ВАШИНҐТОН. — Підсекретар стейту Сомнер Велес на пресовій конференції похваляв Совєти за те, що вони запевнили цілковиту невтральність супроти Туреччини, якби та хотіла воювати з Німеччиною. Велес назвав Совєти „великою потугою". Одначе дипльоматичні кола говорять, що той совєтський жест супроти Туреччини фактично не має жадної вартости, бо це є дослівним повторенням того, що Совєти сказали 15 літ тому. Деякі дипльомати назвали похвалу Велеса „потуруванням", чи „апізмент", супроти Совєтів, що в дальшій черзі готово припинити боротьбу з комунізмом навіть внутрі Америки. Але інші є тої думки, що та похвала має короткотревале завдання, а саме, має скріпити Совєти в її неуступчивості супроти Японії. Бо саме тепер переїздив через Совєти японський міністер Мацуока, а він ще незадовго буде знов через Москву вертати і тоді прийде до якогось заключення з Совєтами.

ВЕРБУНОК РОБІТНИКІВ.

ОЛБАНІ. — В стейтовій леґіслятурі є законопроєкт, на основі якого можна булоб асентерувати всіх чоловіків у поборовім віці, яких не взято до армії тому, бо вони потрібні для военного промислу. Асентерувавши їх і поставивши їх під військову команду страйки їм забороненоб. А колиб хто таки пішов на страйк, був би поставлений під военний суд.

ОПІНІЯ ПРО РОБІТНИЧИХ ПРОВІДНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії під директорством д-ра Ґелопа подало до відома, що розшуки виявили, що на сто осіб 68 думає, що робітничі провідники не кооперують з державою в цьому напрямку, аби приспішити кампанію зброєння. Зате на сто 51 заявило, що провідники промислу кооперують.

ПІДВИШКА ФАРМЕРСЬКИХ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Завдяки напорови фармерських конґресменів хліборобський сенатський комітет постановив додати один біліон долярів до доходів фармерів. Цей дохід прийде їм у формі підвишки цін на ріжні фармерські продукти. Президент опиравея цій звижці цін.

ЗАКИДИ НА АДРЕСУ ЛЯ ҐВАРДІЇ.

НЮ ЙОРК. — Демократичні радні міста Ню Йорку закинули посадникови Ля Ґвардії, що він своєю господаркою доводить до того, що місто Ню Йорк вкоротці збанкротує. Вони говорили це у тому звязку з проханням Ля Ґвардії, щоб одобрити для міста нових 40 міліонів долярів кредиту, а також, щоб дозволити певні податки, як ось на поміч безробітним, повертати на інші цілі.

КАРЛО І ЛЮПЕСКУ ІДУТЬ ДО ЧІЛЄ.

САНТІЯҐО (Чіле). — Чільський уряд дав дозвіл бувшому румунському королеви Карлови і його „товаришці" пані Люпеску, дозвіл на поселення в Чіле. Карло зробив багато таких прохань до ріжних держав в надії, що бодай одна з них дасть дозвіл. Надія не завела його.

БУРЛИВИЙ СТРАЙК У БЕТЛЕГЕМ—ВІЙСЬКО РОЗПОРОШУЄ СТРАЙКАРІВ

Після того, як страйкарі в фабриці „Бетлегем Стіл" почали поступати грубо з поліцією і з тими робітниками, які хотіли вертати до праці, губернатор стейту Пенсилвенія, Джеймс, дав приказ стейтовій міліції втрутитись до страйку і розпорошити страйкарів. Страйкарі перевернули декілька поліцийних авт, а також в кількох випадках напали на робітників, йдучих до праці і порозбивали їм голови. Було кілька покалічень поліцаїв. Поліція арештувала чимало страйкарів. Провідники страйку називають стейтову міліцію „проклятими козаками". Вони погрожують, що коли стейт хоче довести цю боротьбу до кінця,то страйкарі на це готові. Та покищо вони таки дали приказ пікетчикам забратись від брам згаданої фабрики, мовляв тому, щоб ні одного життя страйкара не було втрачено.

БОРОТЬБА СТРАЙКАРІВ З ПОЛІЦІЄЮ В ШІКАҐО

Страйкарі з юнії К.П.О. звели боротьбу з поліцією, яка зібралась в числі одної тисячі, аби дати нагоду робітникам юнії А.Ф.П. спокійно працювати в фабриці „Інтернешенел Гарвестер", в Шікаго. В боротьбі було кільканацять осіб ранених. Провідники страйку заповіли, що зберуть десятки тисяч інших робітників, з сусідних фабрик, які прийдуть для демонсрації і для морального скріплення страйкарів. Але їм вдалось стягнути лиш тисячу осіб. Юнія А.Ф.П., яка не страйкує і виразно поборює страйкарів, заповіла, що заходи провідників К.П.О. захопити силою цю фабрику при помочи страйку невдався. Величезна більшість робітників не страйкує, а працює.

ДАЄС ПРО КОМУНІЗМ У МОРСЬКІЙ ЮНІЇ

Конгресмен Даєс, голова дослідного комітету неамериканських активностей, заявив, що юнія морських робітників є в цілости контрольована комуністами. Він наводив приватні листи провідників цеї юнії, які вповні піддержують цей погляд. Даєс також заповів, що та юнія готовиться до загального страйку, колиб американський уряд хотів депортувави Герого Бриджеса, організатора цеї юнії, який є комуністом чужинецького походження.

КОНГРЕСМЕНКА НОРТОН ДО РОБІТНИКІВ

Голова конгресового комітету праці, пані Нортон, яка давала докази симпатій з робітничими інтересами, зробила заклик до робітників, щоб інтереси держави, зокрема кампанію зброєння, ставили на першім місци. Бо тепер всі переживаємо світову крізу. Край мусить бути якстій озброєний. І коли навіть робітники деколи почували себе покривдженими, вони мусять затиснути зуби і якийсь час терпіти. Вони не сміють переривати роботи в зброєнні. Бо коли будуть це робити, то нація впровадить законодавство, яке позбавить робітників чимало їхніх здобутків.

НІМЕЧЧИНА ПОШИРЯЄ ВОЄННУ СМУГУ НА ІСЛЯНДІЮ

Націсти проголосили поширення бльокади на Атлянтику. Тепер вона сягатиме майже до Ґренляндії, бо буде віддалена від неї всього три милі, а також обійматиме Ісляндію, данську провінцію, що є тепер тимчасово під британською окупацією. Анґлія заняла цей острів минулого травня, коли Німеччина заняла Бельґію і Голяндію. Націсти заявили, що британці намагаються вжити Ісляндію для поборювання німецької бльокади.

МАРШАЛ ҐРАЦІЯНІ УСТУПИВ

Маршал Родольфо Ґраціяні, знаменитий італійський стратеґ, непереможений в Африці до часу останньої британської офензиви, уступив з команди італійською армією в Африці, як і зо становища начальника ґенерального штабу італійських военних сил. Мало це статись „на власне прохання" маршала, але кожний знає, що це сталось наслідком военних невдач в Африці. Ґраціянія вважали найліпшим італійським ґенералом. Ґенерал Італо Ґарібальді став на місце Ґраціянія губернатором Лібії, як теж і перебрав команду над рештками італійських військ в Африці. Вже здавна говорили, що Ґраціяні уступить, та що між ним і Мусолініем були непорозуміння по тій причині, що Ґраціяні звалював вину за невдачі на брак военних засобів. Ґенерал Маріо Роатта став тепер начальником ґенерального штабу.

В ЕТІОПІЇ БРИТІЙЦІ ПОСТІЙНО ІДУТЬ ВПЕРЕД

Британські злучені сили вже є близько міста Гарар, звідки вже проста дорога на Аддіс Абабу, столицю Етіопії. З ріжних місць Етіопії доносять, що всюди місцеве населення піднімається до бунту проти італійського панування. Німецьке звідомлення подає, що німецькі частини заняли в Лібії прибережне місто Ель Аґелія.

БРИТІЙСЬКА ФЛЬОТА ПАНЕЮ СЕРЕДЗЕМНОГО МОРЯ

Британські звідомлення подають з Александрії, пристані в Африці, що британські кораблі їздять по цілому Середземному морі, не стрічаючи ніде спротиву. Німці пишуть знову про налети на остров Мальту та про бомбардовання британського панцирника недалеко острова Крети.

ҐРЕЦЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В НЮ ЙРОКУ.—Ґрецькі організації святкували в минулу неділю врочисто 120-ту річницю добуття для Греції державної незалежности. У параді взяло участь 120,000 осіб.

ЮГОСЛАВІЯ ОСТАТОЧНО ПІДДАЛАСЬ

БЕРЛІН. — Американський кореспондент, Брукс Пітерс, подає, що Югославія стала вкінці пятою державою, що приступила до того Потрійного Союзу (Німеччина, Італія, Японія), що то плянує „новий порядок" в Европі й цілому світі. Сталося це в історичній Бельведерській палаті у Відні. Договір підписали міністри заграничних справ Югославії, Німеччини й Італії, себто: Александер Марковіч, Йоахім фон Рібентроп і гр. Чяно. Документ є майже такий самий, який підписали передше: Мадярщина, Румунія, Словаччина і Болгарія. Німеччина мала зобовязатись не нарушувати югославську територію, себто ґарантує Югославії територіяльну ненарушимість. Також заявила, що не буде прохати Югославію дозволити їй на перемарш німецьких військ. Югославія зобовязалась допомагати всім державам, що є злучені Потрійним Союзом, колиб хто на них напав, але це не відноситься до теперішніх учасників війни. До того самого зобовязані спільники договору, колиб була нападена Югославія. Югославський премієр Цветковіч пояснив, що Югославія зробила цей крок на те, щоб не допустити до поширення війни, а також, щоб взяти участь в економічній перебудові Европи, яка є конечною для втихомирення Европи і вратування старої европейської цивілізації. Ось тим, казав премієр, Югославія сповнила найвищий обовязок супроти себе самої, як і цілої Европи. Знову фон Рібентроп підкреслив, що Югославія зробила такий крок, який запевняє їй гарну будуччину, та заявив, що Німеччина не має до неї ніяких територіяльних претенсій. Ще згадав за „британсько-американський" натиск на Югославію, що ніби ішов по лінії давньої британської тактики „мобілізування цілого світу", але що тепер ніби не вдалося. Ось так реферує згадану подію згаданий американський кореспондент.

СЕРБИ ОҐІРЧЕНІ.

БІЛГОРОД. — Серби мають бути такі роззярені з приводу того, що уряд заключив договір з Німеччиною, що, як пише Рей Брок, лячно приступати до серба й зачати з ним на ту тему розмову. По всіх ресторанах і каварнях видно, як люде випивають більшу скількість сливовиці, та як гарячо й завзято дискутують. Коли до цього додати, що не тільки в Білгороді, але й по цілій провінції відбуваються проти-німецькі демонстрації, та що всюди видно британські й американські прапори, то можна легко припускати, що тут може кожної хвилини щось вибухнути. До цього треба ще додати довгу лісту міністрів, що зрезиґнували з урядів, як і те, що нема де дістати відповідних людей, щоб хотіли стати міністрами і брати відповідальність за те, що зробив уряд.

ТУРЕЧЧИНА НА ЧЕРЗІ.

РИМ. — Фашистівська преса хвалить Югославію за її „політичний реалізм". Стверджуючи, що тепер залишилась Греція на Балкані самітною, Вірджініо Ґайда заповідає, що дипльоматія держав „осі" зверне тепер свої зусилля на приєднання Туреччини.

РАДІЮТЬ З СОВЄТСЬКОЇ ЗАЯВИ.

АНКАРА. — Турецькі ґазети повні похвал, що звернені в сторону СССР, бо Совєти заявили, що задержать невтральність на випадок, якщоб Туреччина була нападена і пішла до війни.

БЕЗ КОМЕНТАРІВ.

МОСКВА. — Совєти проголосили в часописах і через радіо свою невтральність щодо Туреччини, не подаючи ніяких вияснень.

БЕРЛІН. — Не можна від нікого дістати вияснення, що думає Німеччина про совєтську заяву в вправі Туреччини. Часописи теж не дають ніяких коментарів.

В ЯПОНІЇ ВДОВОЛЕНІ ЗО СТАЛІНА.

ТОКИО. — З того, що пише японська преса, видно, що в Японії дуже вдоволені тим приняттям, якого зазнав в Москві Мацуока, японський міністер заграничних справ, якого приняв сам Сталін, що є великою рідкістю, і мав з ним довшу розмову. Мацуока обдарував Сталіна й інших совєтських достойників цінними дарунками, що мають велику мистецьку вартість. Часописи пишуть, що Совєти і Японія мусять забути за свої ідеольоґічні ріжниці й перевести цілковиту ревізію своїх відносин, стоячи на реальному ґрунті. Мацуока мав сказати, що Потрійний Союз це найсильніша спілка, яка колинебудь була в історії світа.

ІДЕ ПРОВІРИТИ.

СТОКГОЛЬМ. — Невтральні джерела подають, що Мацуока вибрався в подорож до Німеччини, щоб провірити туже оптимістичні звіти японського амбасадора в Берліні, що постійно твердить, що Німеччина мусить перемогти. Таке подає зо Стокгольму кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МУРИН СПОВНЯЄ СВІЙ ОБОВЯЗОК

Колись за старої римської імперії, як римські леґіони заставили якогось ворога здатися, вони казали його полкам переходити попід ярмо, зазначуючи в цей спосіб символічно, що вони здавалися на римську ласку й неласку. За ярмо вважалося дві списи, вбиті в землю на кілька стіп від себе, з третьою списою, перевязаною на такій висоті, що й найнижчий чоловік, переходячи попід неї, мусів зігнути карк.

Нині ця римська традиція забулася, а нинішнім „римським леґіонам" навіть нема нагоди її відживляти; та зате німецькі союзники Риму вживають нині часто іншої символічної форми здавання на ласку й неласку. Їх державних керманичів кличуть до Берліну, до Відня або Берхтесгадену, і кажуть їм підписати на викропкованій лінії, що вони приступають до римсько-берлінської оси.

Цими власне днями підписалися в цей спосіб на викропкованій лінії державні керманичі Югославії. Опиралися вони дещо, як віл, що його ведуть до скотобойні; та остаточно підставили голову під молот. Опиралися, бо народ Югославії вже знає, що приступлення до держав оси значить стільки, що зречення дорогоцінної державної незалежности. Дехто навіть грозив міністрам, що важаться відписатися югославянської незалежности, старим випробованим політичним засобом Балкану, замахом; та міністри видно рішилися, що як уже йде за замах, то німці його виконають певніше й справніше.

У цьому відписанні югославянської незалежности є поважна пайка югославянської вини. За час свого існування Югославія не виконувала, й не думала чесно виконувати цілей, для котрої вона повставала: не признавала вона за рівних зо сербами двох інших народів, обєднаних у Югославію. Югославія була полуфашистівською державою, в котрій насильство було головним наряддям правління. В заграничній політиці вона спиралася на цю карикатурну міждержавну структуру, що її створено в Верзаю. До того вона традиційно закидала примилюючим оком на Росію, колись на царську, потім на білоґвердейську, наконець на комуністичну. Ця надія на Росію її завела, бо совєтська Росія не має тепер охоти кидати визов Німеччині, як колись царська Росія кидала Туреччині. Могла була Югославія пробувати обєднати балканські держави для спільної політики, але, як ми знаємо, покладаючися на ласку верзайських панів, вона найбільше грішила проти розумної балканської політики.

І тому представники Югославії нині поїхали до Відня й підписалися на викропкованій лінії, як це не так давно зробила її противничка Болгарія, а давніше її інший ворог, Мадярщина. Ці останні, приступаючи до оси, ждали, що їх нагородять коштом Югославії. Та завелися. Якісь подібні сподівання має нині Югославія. Але й з нею таке саме буде, що з ними. І їй скажуть німці своєю старою пословицею: Мурин зробив свій обовязок, мурин може забиратися.

ВІСТИ ПРО УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ, УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ І УКРАЇНСЬКИХ ЛЮДЕЙ

Митрополит А. Шептицький переносить трагедію величнo.

Прибув до Злучених Держав п. Богдан Олесь, студент теольоґії, що вчився у Станиславові. Він бачив дня 27. січня б. р. митрополита Андрія Шептицького, будучи на Свято-Юрській Горі. Як подає п. Олесь, митрополит живе з того, що звезуть вірні із доокоричних сіл. Але глядить на хвилеве траґічне положення як на переходове з вірою в певне краще майбутнє українського народу. Митрополит не має ніяких звязків з Ватиканом, як і взагалі зо світом. Як подає „Америка", митрополит просив п. Олеся передати всім українцям Його Архієрейське Благословення та заклик до щирої праці для добра Українського Народу і Церкви, в повній вірі в остаточну перемогу Божої правди і справедливости.

О. Ол. Малиновський управляє Церквою на Лемківщині.

Апостольський Нунцій у Берліні Орсеніґо повідомив телеграфічно 3. лютого б. р. о. Олександра Малиновського, дотеперішнього Генерального Вікарія при пок. Апостольськім Адміністраторі о. Я. Медвецькім, що Св. Східня Конґреґація доручила о. Малиновському управу церковної области Лемківщини.

Нова українська піяністка.

Зо західньо-українських земель, що опинились під німецькою займанщиною доносять, що появилась нова молода українська піяністка, Оксана Цурковська, дуже талановита, про яку критика висказується дуже високо. Вона виступає з українською фортепіяновою музикою. Між іншим ґрає такі твори: „Леґенда", П. Косенка в стилі баядової музики романтичної доби, „Український танок" у живих синкопованих ритмах і прелюдію „Фіс-дур" Л. Ревуцького. Кожний з тих трьох творів творить для себе характеристичний відрубний образок, стилево опертий на західніх зразках, але з очевидною, місцями легкою, місцями сильнішою фолькльористичною закраскою. У першу чергу, пише критик, може подобатись в Оксани Цурковської поза таланом її вроджене замилування до музики та її нетаєна радість у віртуозівській, блискучій техніці. Її техніка розвинена з подиву гідною двобічністю: з одного боку майже непогамована сила, а з другого боку зовсім мягка рука, для якої не існують, здається, ніякі технічні проблеми. Твори Ліста („Сонет Петрарки" 104 і 8-а Рапсодія) відіґрала молода артистка зо святочною бравурою, а концертову етюду Сметани ефектовно, як віртуозка.

Український вечір у Братиславі.

Українська Громада у Братиславі та Спілка Українських Інжинірів уладили вечір українських пісень та танків, дня 8. лютого б. р. Відспівано низку колядок, пісню про Почаївську Божу Матір і кілька світських пісень. Завдяки праці проф. Трухлого й співаків (біля 30 осіб), всі точки хору вийшли знаменито, а деякі треба було повторювати. Публики було так багато, що велика саля не могла всіх помістити і багато мусіло відійти. Прибули не тільки з Братислави, але й з Піщан, Пряшева та інших околиць. Було багато й словаків, між ними професори університету, редактори і т. п. Гарно випало сольо відомої співачки Анди Остапчук - Науменко, як теж гарно деклямував старий громадський діяч Яцко Остапчук. Був це перший український виступ на більшу мірку.

Вистава українського народнього мистецтва в Ярославі.

Дня 16. лютого б. р. відкрито в Ярославі виставу українського народнього мистецтва. Були реферати і сольо-співи. Виставу відкрив д-р Юрій Старосольський.

Померла Сестра Северина ЧСВВ.

Померла в Галичині під большевиками Сестра Северина, ЧСВВ, добре відома з дуже успішної культурної діяльности теж і на американсько-українськім ґрунті, в першу чергу з вистав українського народнього мистецтва в Колюмбійськім університеті, як теж по інших високих школах. Покійна вдержувала, як довго могла, постійний звязок з молодими, в Америці родженими дівчатами, переписувалась з ними і допомагала всіми засобами, щоб підтримати в них залюбовання до українського мистецтва. Учениці, що були в краю під опікою Покійної, надсилали часто до „Свободи" ріжні оповідання, чи свої враження, в яких висказували своє зацікавлення українською еміграцією в Америці. Покійна Сестра Северина, що походила з села Настасова, повіт Тернопіль, була вчителькою в українській жіночій ґімназії у Львові. Підчас ферій обїздила українські села і збирала зразки українського мистецтва. Про те писала часто в жіночих журналах. В „Пропамятній Книзі" У. Н. Союзу є її прекрасна стаття п. н. „Еміграція в українськім письменстві". — В. Її П.!

Лекторат української мови на університеті в Римі.

Фільософічний факультет римського університету рішив ввести навчання української мови. На лектора покликано проф. Е. Онацького, автора першої української граматики в італійській мові. Перша лекція відбулась 19. лютого б. р. Будуть наразі два курси. Один для таких, що зовсім не знають української мови, а другий для тих, що хочуть у ній удосконалитись. Досі вчили української мови в Італії тільки від 1936 року в Східньому Королівському Інституті в Неаполі.

Хор Божика збирає лаври.

Український Національний Хор Божика, як доносять, чим далі тим більше триюмфує. Де концертує, завжди галі переповнені до останнього місця. У критичних заввагах згадується за знаменитих солістів: Черкавського, Сметанюка, Ольхового, Саковського й самого Божика. Вибиваються особливо баси, на чолі з Пухальським. У концертових програмах є такі твори як „Прометей" Стеценка, „Гуляли, гуляли" Нижанковського, „Ой закувала зозуля" Ніщинського, Чорна ріля" Людкевича, „Серенада" Лисенка, чумацькі пісні й т. д. Вартує надмінити, що українська публика замісць квітів для хору передає на руки дириґента чеки на студентський допомоговий фонд. Подають, що хор „з незалежних причин не поїде на турне по Німеччині й Чесько-Моравському Протектораті".

На Україні мусять і кури працювати.

Московські „Ізвестія" з 2. березня б. р. повідомляють з Києва: „Совнарком УССР і ЦК КП(б)У видали зарядження про використання курей для поборювання шкідника (довгоносика) на плянтаціях цукрового буряка. Для цього мають бути змобілізовані всі кури, що знаходяться в користанні совхозів, колхозів і особистих господарств, та 73,800 колхозників, що мають за ними ходити. На кожні 10-15 гектарів визначено 50—70 курей, чи по 100—150, коли шкідника дуже багато. За кожний оброблений в той спосіб курами гектар, начислюється колхознику два дні праці..."

Ось такі смішні заходи „уряду" нічого не поможуть, бо тут найбільша вина в тому, що бурякові лани є недбало оброблені, а властиво, що лишається на полі повно буряків, якими шкідники живляться. При тому „уряд" краще зробив би, якби зрозумів, що найбільшими шкідниками в Україні є московсько - большевицька сарана й її українські прислужники.

Архієпископ Іларіон відвідав виставу української книжки.

Заложене в листопаді 1939 року в Кракові Українське Видавничі Товариство розвинуло досі гарну діяльність, не зважаючи на величезні перешкоди і брак фондів. Товариство є під проводом проф. Кубійовича. Вистава видавництв Товариства, як й інших видань, випала дуже гарно. Особливо гарно виглядають ріжні видання творів Шевченка. Виставу відвідав, між іншим, теж і архієпископ Іларіон.

Нова язва.

Відчувается конечна потреба повести між населенням західньо-українських земель, що є під німецькою окупацією, протиалькогольну акцію. Всюди по селах гонять самогон і запиваються. Таке виходить з того, що видвигнено в Ярославі на відчиті п. н. „Алькоголізм як суспільне питання".

Цікавляться рефератами.

Реферати, які виголошуються в Ярославі кожної неділі для ширшої публики, викликали загальне зацікавлення. Після реферату д-ра Терлецького про „Вїзд Б. Хмельницького до Києва 5. січня 1648 р.", виринула думка, що відчувається брак більшої повісти, розміру трильоґії Б. Лепкого, що зображувалаб добу Хмельницького. Запропоновано створення фонду, що заохотив би письменників до написання такої повісти. На ту ціль зараз зложив Р. Данилевич 100 золотих.

Рідна мова вкінці перемогла.

„Вісти Апостольської Адміністрації Лемківщини", за січень, вийшли перший раз видані в чисто літературній українській мові.

Конкурс чистоти хат і подвір на Лемківщині.

Філія Секції Господинь, якої головою є пані Олена Кисілевська, та „Сільський Господар", якого головою є адв. Блавацький, переводять по лемківських громадах конкурси чистоти хат і подвір. Спробу, яку переведено в селі Косталівцях, що віддалене 6 км. від Сянока, треба вважати вдатною, бо село свідоме, люди письменні, а жінки добрі господині. Біда в тому, що по лемківських селах населення малоземельне і коло хат є дуже мало місця на город і подвіря. Через те важко тримати коло хат порядок. В Костарівцях влаштовано відповідний курс при допомозі місцевих учителів. В курсі взяли участь 32 господинь. Поручені інструктором У. Дидою роботи були виконані на 80%. На подвірях пороблено лад, поправлено огорожі й приспи та вибілено хати і господарські будинки. Одна з господинь зробила з каміння гарну доріжку від хати до стайні. Усі стайні вибілено в середині, а в 87 вставлено вікна. Також зроблено порядок з виходками. В нагороду за те сільська Секція Господинь дістала гарну грамоту, а ті господині, що брали участь в конкурсі, дістали книжечки з відповідними написами.

Вертати на українські землі.

Лемківщина взиває всіх тих, що порозїздились десь по чужих сторонах, чи є на роботах у Німеччині, або в Протектораті, а мають учительські кваліфікації, щоб вертали на села Лемківщини, бо вони потребують учителів.

Українські Імпрези в Празі.

Прага нераз уже чула українське слово та українську пісню у гарному виконанню. Звідсіль розпочала свою подорож у світ славна Українська Капеля Ол. Кошиця. Тут виступав в опері яких 50 років тому Олександер Мишуга, а в новіших часах виступали нераз такі найкращі наші артистичні сили, як Садовський, Голинський, Марія Сокіл, Менцінський, Любка Колесса, Наталя Дорошенко, Іваницька-Синенька, Аркас і багато ін. Виступи таких мистців зобовязують і всі чергові артистичні імпрези. Чужинці теж підходять до них поважно, фахово. Вони вже не дивляться на них, як то раніше було, як на екзотику, лише обективно оцінюють виконавців. Дня 15. лютого ц. р. українське громадянство в Празі вшанувало память корифея української сцени П. Саксаганського виставою опери Гулака-Артемовського „Запорожець за Дунаєм". Виставу зорґанізував умисне для цієї мети створений Комітет. Видно, що празькі українці таки добре затужили за своїм театром, коли вони аж у такій великій кількости заповнили салю Міщанської Бесіди. Зокрема прийшла масово українська молодь. Загостило чимале число чехів. Одних привабила українська пісня, других — танок. Цікаво, пише критик, що згадує за виставу, що коли українці відвідують чужі імпрези, то на втіху будь сказано, вони майже ніколи не спізнюються. Зате коли іде про українську виставу, чи інші якісь сходини — тоді пожалься Боже! Тут чверть, півгодини, а то й година часу не грає ніякої ролі. Приклад солідних чужинців, серед яких зверх двадцять років живемо, як бачимо, ми тільки наполовину засвоїли. Поминувши невеличкі недогляди, вистава пройшла назаґал дуже успішно. Захоплювали присутніх своїм гарним співом і грою — оперовий співак М. Забейда — Андрій, оперовий співак Е. Гакен — Султан, кон. співачка О. Мільфайтова — Одарка, конц. співачка Земанова — Оксана. Добрий був у ролі Карася А. Буркацький та ін. Балетна частина пройшла також гарно. Зокрема захоплювались чужинці танцями, що їх виконали з чуттям молоді танцюристки. Треба гадати, що не тільки присутні мали з вистави неабияку приємність. Напевно з її успіху ще більше будуть тішитися українські діти, бо чистий зиск з вистави Комітет призначив для Української Захоронки в Моджанах коло Праги. Другої днини, в неділю, в салі „Унітарія" відбулося святкування двадцятьперших історичних роковин. Свято влаштували колишні українські вояки. На свято прийшли мабуть усі учасники тодішніх подій, які тепер перебувають у Празі, та чимало їх товаришів й інших громадян. Сцена була по мистецьки удекорована. Коли зібрані в глибокій мовчанці складали повстанням з місць пошану поляглим на полі слави, зпоза сцени тихо поплили звуки пісні: „Чуєш брате мій...". Були цікаві промови — спомини та вартісний історичними матеріялами реферат відомого діяча, д-ра І. Мазепи. Після перерви відбулася концертова частина свята з гарними сольовими точками та виступами мішаного хору під орудою проф. О. Приходька. Свято закінчилось українським національним гимном.

Коли малюється Капітоль у Вашингтоні, столиці Злучених Держав, то мішається 4,300 фунтів фарби. При малюванню занятих є 35 робітників, а до виконання цеї роботи потреба 3 місяці часу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(50)

Крім того було ще кілька менших доріг, що з Галичини сходилися до Бардієва. Через Бардіїв до Галичини привозили з південної й західньої Европи не тільки фабричні товарі, але також ріжноманітні мистецькі вироби, книжки, тканини, скло, переважно з німецьких та італійських міст, особливо з Венеції. З України на Угорщину й далі возили головно худобу, футра, олій, сіль. Через це бардіївський шлях мав першорядне значіння в поширюванню південно-европейської культури й мистецтва на Україні.

Ціла Пряшівщина була заселена українцями ще в XI. століттю, цебто 900 років тому. Пізніше почали сюди приходити німецькі кольоністи, які осідали, найбільше по містах. Перша відомість про Пряшівщину, зокрема про Бардіїв заховалася в галицько-волинському літописі з часів татарського погрому в 1241 р. Тоді галицький король Данило, втікаючи перед татарами „йшов із Угорщини до Польщі на Бардіїв".

Саме місто чи пак оселя було вже з початку XIII. століття; бардіївська залізиста мінеральна вода, чи як селяни називають „квасна вода", помічна на ріжні хороби, була відома вже в XIII. ст. а в другій половині XVII. ст. воду вже розвозили у пляшках. Були там також у старовину копальні золота й срібла. Вони існували в XIV-XV ст., але через часті напади та війни зго дом були закинені — кращі поклади відкрили в Срібній Землі. Тепер свідчить про них лише назва села Золоте (Золоте село, поле).

Найнеспокійніші часи для Пряшівщини припадають на XV. ст., коли тут постійно велися війни між угорськими та польськими королями. В роках 1393-1414 володарем Маковиці був подільський князь Федір Коріятович, що прийшов на Закарпатську Україну з Камянця Подільського. Під кінець XVI. ст. і до року 1601. Маковиця була власністю волинського князя Івана Острозького, старшого сина знаменитого Константина Острозького. Коло Бардієва зберігся навіть памятник, побудований Іваном Острозьким у 1590 році. Одначе найвища влада над Пряшівщиною все спочивала в руках угорського короля та угорської шляхти, для яких була байдужа доля чужого їм населення. Кращі часи настали лише тоді, як краєм володів повстанець Степан Бочкай (1604-1606), що „забезпечував населенню свободу релігії й обмежував сваволю королів чужої народности". Те саме підтверджували семигородські князі Ракоції, що володіли Пряшівщиною впродовж цілого XVII. століття. Як відомо, Юрій Рокоцій (старший) вів переговори з гетьманом Богданом Хмельницьким і заключив із ним союз проти Польщі, також Юрій Ракоцій II. (молодший) у цій справі ходив походом до Галичини, де тоді перебували козацькі війська. Багато витерпіло населення Пряшівщини в 1820 р., в часі переходу московського війська, а в друге в роках 1848-1849, коли москалі йшли допомагати австрійській короні проти угорського революційного руху та вкінці підчас останньої війни в 1914-16 роках. В 1916 р. прилучено ціле Закарпаття до Чехословацької Републики та в Пряшівщині знову настало вільніше життя.

Коли вже мова про Закарпаття, наведемо в закінченні коротко про українські землі по той бік Карпат, на самих гірських склонах, що висовується в мадярський низ. Це наше стародавне Закарпаття. Наші предки, лемки, у давній давнині заняли полудневі стоки Карпат, розбрилися ген — по українській низині та семигородській високорівні. Згодом витиснули їх відтіля волохи та мадяри, але з VI. століття починаючи, займають українці всю пісковикову смугу Карпат, від Попраду по Золоту Бистрицю.

І Київська і Галицько-Володимирська Держава розтягала свою владу й на Закарпаття, що звалося тоді коротко — Країною. В XIV. віці поширили українські князі межі Країни в глибину мадярської території, але з упадком Галицько-Волинської Держави, підпало Закарпаття під мадярську владу.

Ці землі, від найдавніших часів, в жорстокий спосіб використовувані, населення не може обігнатися від безнастанних драчок, тож заєдно маємо народні повстання на Закарпатті. Першим було державне повстання Петра Петровича, між 1310 та 1321 р.; відтак повстання кметів проти маґнатів в 1336 році; — повстання „куруців" під проводом Юрія Довжі проти шляхти в 1514 р. Здавив його Іван Заполій варварськими звірствами і жорстокостями. Довжу спалено — на пострах — живцем, 70 тисяч селян убито і 50 сіл спалено. (Дальше буде).

З ДНЯ

ІВАНЕ БЕЗ РОДУ...

Український галицький поет Степан Чарнецький в часі минулої війни написав коротку поему під заголовком „Іване без роду". В тій поемі він описав долю Івана, символізуючого український нарід. Доля кидає того Івана по ріжних закутках світу, каже йому вмирати на ріжних світових побоевищах, в Карпатах, над Піявою, в Мазурських болотах, в Сербії, чи на полях Фляндрії. А заслуги за те — „сусід добрий взяв".

Величезні кровні жертви зложив український нарід в часі минулої війни. Трупами його найкращих синів начиняні воєнні могили, розсипані по цілім світі. Також цивільне українське населення принесло свою частину жертв у людях і майні. Але заслуг за це українському народови не було, бо заслуги „сусід добрий взяв".

БРАТ ПРОТИ БРАТА.

Скільки українських вояків пролило кров по боці антанти в минулій світовій війні! Міліони. Бо міліони українських вояків служило в тодішній царській армії. Сотки тисяч служили також в австрійській армії, по боці центральних держав. Але український нарід не дістав від нікогісько за це признання. Чому? Тому, що ті вояки йшли боротись не під рідними прапорами, не під командою своїх старшин, не на заклик свого проводу, не за свої народні ідеї. Це цар чи цісар посилав їх у бій, царські ґенерали вербували їх і гнали проти інших вояків, деколи проти рідних братів. Боролись вони не на приказ свого міністерства, тільки на приказ чужих міністерств. Вмирали не за свої народні інтереси і ідеї, тільки за інтереси російської, чи австрійської імперії.

Не українські представники заключали договір з Францією, Англією чи Америкою, тільки російські. Тому і з царськими представниками числились, дарма, що український нарід в минулій війні вислав до бою стільки вояків і сам приніс таку величезну жертву в людях і майні. Коли всесильна побідна антанта накреслила нову мапу Европи ніхто зпоміж її представнків і не подумав, щоб за ці величезні жертви дати українському народови хочби найменший кредит.

НИНІ ПОДІБНЕ.

Нині діється те саме. Український нарід знов приносить величезну жертву майна і крови на всіх світових побоевищах. Десятками тисяч він гинув на морозних полях Фінляндії, вбиваючи на приказ московських деспотів шляхотного фінця, який обороняв перед московським хижаком своєї волі. Десятками тисяч гинули наші вояки в польській армії, борячись по боці аліянтського табору. І колиб Совети пішли також боротись по аліянтськім таборі, то український нарід ніколи не дістав би за це якогось признання, хочби сотки тисяч його синів наложили за це головами. Бо не під власною командою, не під власним проводом ішли вони за дану справу боротись.

В ЗАХІДНІЙ ПІВКУЛІ.

Десятки тисяч вояків українського походження служить нині також у британській армії. Багато з них хоробро бореться на фронті. Подібне станеться з Америкою, колиб вона пішла до війни. Крім того цивільне населення українського роду складає тут відповідну жертву в майні. Вони роблять це охотно, на заклик канадійських чи американських властей, з вдяки за той гостинний приют, який вони тут дістали: на чужій землі вони відразу дістали кращі економічні і політичні права, ніж мали на землях, які заселювали віками.

Але за ці жертви не буде найменшого признання, чи якоїсь заплати, для українців, як таких, коли устами свойого проводу вони на цій півкулі не скажуть, що роблять це радо, зо здвоєною охотою, з тим внутрішним переконанням, що коли війна закінчиться, то справедливі міри будуть примінені і до терплячого українського народу.

ПАСИВНА ЖЕРТВА.

Пасивної жертви ніхто на світі не оцінює. Жертва, навіть висока, не має ніякої моральної вартости, коли вона видобута від жертводавця силою, чи підступом. Лиш той справді жертвує, хто сам, добровільно, дає жертву. Той дає справжню жертву, хто серед тих самих обставин міг би її не дати, або дати в меншій формі. Добра воля є рішальним чинником.

Коли ходить про масову, народню жертву, то та добра воля мусить бути організованим шляхом задемонстрована народніми провідниками. Ми всі знаємо, що під проводом Собєского під Віднем боролось багато українських козаків. Вони виявляли чудес хоробрости і це записано в літописах. Без них Собєский був би не побив турків. А всетаки всесвітня історія заслуги за вигру приписує Собєскому. Це він „врятував західню Европу перед турецькою навалою". Може всі історики брехуни? — Ні. Вони дивляться хто очолював тих хоробрих вояків, а не хто виявляв чудес хоробрости.

ДОМАГАЮТЬСЯ СВОГО.

І в цій війні українські жертви, розсипані по боєвищах світу, можуть бути для визвольних змагань українського народу пропащі. В деяких випадках вони мусять бути пропащі. Але в інших випадках їх можна використати і скапіталізувати. Та треба заздалегідь заявити, що ті жертви є свідомі, тенденційні, добровільні й охочі. Вслід за цею заявою домагатись признання і нагороди. Це річ активної політики.

В такім поступованні нема нічого понижаючого. Так поступають всі чужі політики. В заграничній політиці вони є „торгашами". Їх завданням є видобути якнайбільше для свого народу. Зате вони звичайно сталі і незмінні, коли ходить про відношення до внутрішних ідей, чи ідеольогій. В нас часто буває навпаки: до політичних чеснот належить необмежена льояльність супроти якоїсь чужої течії чи потуги. Зате можна бути торгашем у відношенні до внутрішних ідей, чи переконань.

ТРЕБА ПОМОЧИ, А НЕ ЖЕСТІВ.

Український нарід від нас вимагає не великодушних жестів, не патріотичного позерства, тільки справжньої, конкретної помочи. Це нехай всі памятають. Можливо, що якраз у теперішню хвилю цеї помочи ми йому дати не можемо. Не виключно, що і в будучім тої помочи не будемо всилі дати. Але не виключено також, що будемо могли дади. Від тої політики, яку ведемо нині, залежатиме, чи в будучім зможемо йому щонебудь помогти, чи ні.

Каже пословиця, що „Бог помагає тому, що сам собі собі помагає". Замало говорити — „молімся, щоб братиславяни не захопили і тої частки українських земель, що є поза їх сягом". А що буде, коли молитва не поможе і „брати-славяни" таки їх досягнуть? Буде страшна масакра? Можливо. Але нашим обовязком щось у тій справі звідси зробити. Ми не сміємо допустити, щоб у цім положенні український нарід був у світі цілком без сильних приятелів.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Черговий виклад в Колюмбії — про Шевченка.

В ту пятницю відбудеться нова лекція з серії докладів про Україну, влаштованих заходом Департаменту Східньо-Европейських Мов на Колюмбійськім університеті разом з У. Н. Союзом. Говоритиме д-р Л. Мишуга на тему „Шевченко-виразник минулої й прийдешньої України". Початок година 8. вечером, Скермерхорн Гол, Колюмбія Юніверзіті. Доїзд: Експресовий собвей семої евені (242 Кортленд) до 116 вулиці, а звідтам на схід до Амстердам евені. Потім на ліво. Вхід до галі між 116 і 118 вулицею.

БРІСТОЛЬ, ПА.

На допомогу збігцям.

Дня 22. лютого громадяне Роман і Анна Караїм справляли своїй донечці Марії весільну забаву. З нагоди вінчання з п. Г. Лирі, американцем, на поклик пані Онищук з Нюарку, і при помочі місцевого п. Н. Масного, зібрано $9.25 для українських збігців в Швайцарії.

Зложили жертви: по $1: Р. і А. Караїм, П. Онищук, Н. Масний, І. Сідорський, Й. Осередчук, Д. Шумський, М. Прищук; по 50 ц.: Н. Васюрка, І. Розак, П. Мілер, А. М., а Т.-Павлович 25 ц.

У своїм обороті довкола сонця земля робить 66,745 миль на годину.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА В АФРИЦІ.—Перший образок німецьких літаків, взятих у полон британцями в Африці. Вони задержані за колючими дротами по упадку італійської твердині в Лібії, Тобрука.

ВОЄННІ ОПЕРАЦІЇ В АФРИЦІ.—Британські війська стараються заняти чимскорше Адіс Абабу, столицю Етіопії. По дорозі до неї вони вже заняли Неґелі (1), та вдарили на північ від неї на важний комунікаційний узол Гадаму (2). Етіопські війська тимчасом заняли Дебру Марков (3) та пруть через провал Марда на Гарар (4).

РОЗБИТА ЮГОСЛАВІЯ

Не буде добра в Югославії. Отсе є те, що можна певно сказати, коли мати на увазі те, в якому стані вона тепер находиться. Самі серби є проти дружби з Німеччиною. Зате інакше з т. зв. „меншинами". Хорвати і словінці, що сусідують з Німеччиною і ворожо настроєні до сербського централізму, схиляються на німецьку сторону. Реґент Павло є по англьо-саксонськім боці з виховання і вподобання. Сербська армія, що має бути знаменита, є настроєна до німців ворожо. Хоч серби, як сказано, є нагал проти німців, то і серед них многі хитаються щодо того, куди іти, бо Німеччина є найкращим покупцем на їхні хліборобські продукти.

Югославія, створена по першій світовій війні в подібний спосіб як велика Румунія, Польща та Чехословаччина, є мозаїкою численних народів і рас, з протилежними політичними тенденціями та культурними тяготіннями. Як у випадку Польщі, так і тут, два визначні мужі причинилися до повстання нинішньої Югославії: Президент Вилсон зо своїх ідеалістичних причин хотів обєднати всіх полудневих словян, та „залізний тигр" Клемансо, що хотів бачити в новій Югославії (Сербії) буфорну державу, яка рівночасно ослабилаб Австрію та Мадярщину, й держалаб Італію здалека від Дальматії. Ось так злучено до купи Сербію, Хорватію, Словенію, Боснію, Герцеговину, й тим робом повстало королівство Югославія зо сербами, як домінуючим і пануючим народом.

Під оглядом культури й цивілізації в Югославії схрещуються аж три ріжні культурні течії: західньо - европейська, православна та музулманська. Серби, що є офіціяльною більшістю в Югославії, є пересякнуті московсько - православною й почасти музулманською - турецькою культурою. Частина їх, що вимішана з з альбанцями на полудні, є сильно під впливом музулманської культури. Знову хорвати, яких звязки з західньою Европою сягають ще до часів Наполеонських виправ, є католиками та найбільш культурними. Вони довший час боролися за автономію, уживаючи ріжних метод. Революційна хорватська організація „Усташі" забила короля Олександра Караджорджовича разом з французьким премієром Барту, коли Олександер відвідував Францію в 1934 р. Лідер найбільшої селянської хорватської партії, Володимир Мачек, прийшов вкінці до порозуміння з Реґентом Павлом, та одержав портфель віцепрем'єра Югославії.

Та не зважаючи на таке внутрішнє розєднання, югославянська армія становить значну силу, й тому Німеччина старається за всяку ціну оминути конфлікт з нею.

ОТТО ШТРАССЕР ХОЧЕ ДІСТАТИСЬ ДО КАНАДИ

З Отави надходять звідомлення, що тамтешня іміграційна влада одержала просьбу від Отта Штрассера, колишнього товариша і послідовника А. Гітлера, щоб йому вільно було прибути до Канади. Як відомо Штрассер є тепер політичним збігцем, одначе в донесенню не подано, де він саме тепер перебуває й як ставляться канадійські власти до уділення йому дозволу прибути до Канади.

ОБМІНА, А НЕ ДАРУНИК

ВІШІ. — Виходить, що Німеччина нічого не дарувала неокупованій Франції зо збіжа, яке вона забрала в тій частині Франції, що є під її владою. Вона тільки виміняла ту зареквіровану пшеницю за інші товари, які дістала з Віші, себто з тої частини Франції, що є ніби вільна. Свого часу адмірал Дарлян говорив, що „німці показали себе більш людськими ніж британці". Це його твердження відносилось саме до згаданої обміни, а не до якогось німецького дарунку, як тепер виявляється.

ВИБУХ НА КОРАБЛИ

МОРГЕД СИТІ (Норт Каролайна). — На широкім морі наступив загадочний вибух на збірниковім корабли „Ситіс Сервис Денвер" і відразу там повстав вогонь. Внаслідок цього згинуло 20 моряків.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

подав Степан Куропась.

90 міліонів доходового податку заплатило Шікаго за минулий рік. Разом 1 міліон і 200 тисяч людей чи фізичних осіб виповнили доходові формулярі, а з них лише 413,000 підлягали доходовому податку. В поріванню з 1939 роком, два рази стільки людей виповнило доходові формулярі, а сума податку рівнож подвоїлася. Причиною збільшення доходового податку в минулому році була ця обставина, що знижено суми доходів, від яких не треба платити податку, а заведено ще один т. зв. „діфенз" податок.

Дописувач шікаговської хроніки мав нагоду бути на концерті в Ню Йорку в Колюмбійському університеті в пятницю, дня 7. березня. Хоч це не має сичого спільного з Шікаґом, то дописувач з браку новин з Шікаґа хотів би закінчити доброю новинкою з Ню Йорку. Це властиво й не новина. Бо читачі „Свободи" і „Юкрейніен Віклі" все читають про якісь виклади на університеті Колюмбія, про проф. Менінґа, Колмана та інших. Виклади відбуваються кожної пятниці, а лекторами є визначні американські професори університету, як рівнож і українці. При фінансовій допомозі з боку У. Н. Союзу вдалося ось таке влаштувати в час, коли українському імени треба найбільше доброго розголосу, бо противного, воно має останніми місяцями, забагато! Я дивувався, як за невелику суму можна було щось таке зробити. Бо, наприклад, концерт випав знаменито. Одним словом концерт, що обчислений на те, що повинен зробити на американців у їх духовому центрі добре враження. Молодечий хор п. Марусевича, панна Стеткевич, Марія Полиняк, українські танцюристи під проводом своїх групових командантів, Германа, Рибки і Вінтоняка, це ті молоді українсько - американські сили, що виступили в програмі концерту.

Окремо треба ще згадати про паню Марію Герман, що постаралася про живі модельки і українські костюми ріжних частин українських земель, як Полісся, Полтавщини, Поділля, Гуцульщини. Вона образово представила в приступний спосіб докладний опис народньої української ноші на землях України. Це була українська вистава народньої ноші у всіх подробицях, до маленького відчиту включно.

Редактор Степан Шумейко що все те збирав докупи, давав про все пояснення як „майстер церемоній".

Подібні вистави української ноші повинні відбуватись по всіх великих містах Америки, бо вони представляють українців в очах американців як такий культурний народ, що повинен самостійно жити і розвиватися.

НАЙНЕБЕЗПЕЧНІША ЗБРОЯ — ПРОПАҐАНДА

Новочасна війна з літаками, панцирниками, повзами змінила дотеперішні основи тактики і стратегії. Фронтова лінія з окопами й засіками втратила своє значіння, воєнні дії охоплюють цілу країну. У найдальшу закутину поза фронтом можуть дістатись ворожі літаки з бомбометами чи обсаджені десантом війська з легкопадами таксамо легко можуть продертись далеко поза фронтову лінію ворожі повзові загони чи панцирні авта. Все це на те, щоб викликати страх і пригноблення в населення, заломити його духа, викликати неохоту до війни.

Та від часів першої світової війни пробували перший раз на ширшу міру вжити ще іншої, найбільш може небезпечної зброї пропаґанди. Зброя ця показалась дуже успішною, впливаючи вміло на настрої людей і розброюючи морально противника.

У час першої світової війни оцінено якслід вартість пропаґанди. І під кінець тієї війни пропаґанда стала найбільш успішною і вартісною зброєю. Як німці так і французи, приглянувшися атмосфері на фронті, побачили, що на фронті велико важить боєвий дух противника. І по обох боках фронту повстали спеціяльні пропаґандові агенції, що продукували для своїх противників вигадані вістки про неуспіхи воєнних дій, про непотрібність непотрібність і шкідливість війни, про недолю родин вояків, що перебувають на фронті, про те, що урядові не можна вірити і таке інше. За допомогою літаків чи спеціяльних аґентів, розкидували французи такі летючки в німецькій мові по німецьких окопах. Подібні летючки у французькій мові поширювали німці серед французьких вояків. Наслідки такої пропаґанди виявлялись дуже скоро. Вояки і тут і там ловились на гачок пропаґанди, серед них ширився дефетизм і зневіра.

Та засоби пропаґанди не обмежувалися тільки до летючок. Німецька пропаґанда в час першої світової війни найшла ще один спосіб. До Франції вислано спеціяльних німецьких аґентів, з невинними французькими прізвищами, як Дюваль, Дюбаррі, Альморейда, що захопили в свої руки частину французької преси, сіючи через неї дефетизм і остаточно викликавши поважні заворушення у французькому війську.

Не дармувала теж французька пропаґанда. Досягла вона поважних успіхів, діючи в запіллі німецької армії і підтримуючи там опозиційні рухи і революційні течії. Вислідом тієї пропаґанди був вибух революції на задах німецького фронту.

Іще кращим прикладом, яке значіння підчас війни має пропаґанда, може бути німецько-італійський фронт з часів світової війни. Підтримавши тут противоєнну партію Джіолітті, німецька пропаґанда повела тут широку акцію, кинувши клич, що користі зі здобутої землі є надто малі, як їх порівняти з силою людського зусилля і морем пролитої крови. Два роки такої пропаґанди довели до того, що італійське військо потерпіло під Капоретто найбільшу поразку, яка була взагалі в час світової війни. Тоді ні більше ні менше тільки 400 тисяч резервістів покинуло поле битви, сіючи паніку по цілій Італії.

Що й казати про успіхи большевицької пропаґанди на російському фронті, що довела взагалі до розвалу царської імперії.

Майстрами пропаґанди зробились німці. Їхні останні потягнення в Чехословаччині в великій мірі завдячували свій успіх умілій і зручній пропаґанді. Гучні сурми німецької пропаґанди посіяли тільки страх і паніку серед чехів і приглушили навіть думку про якийнебудь опір чи хочби відбух боротьби за свою самостійність.

Не меншим спеціялістом пропаґанди є Комінтерн, що видає на пропаґанду велитенські гроші, сіючи цю пропаґанду під ріжними видами.

Кожна держава розуміє тепер вагу пропаґанди як зброї, що діє незгірше за танки і повзи. Крім того, це зброя, що діє без упину і в час війни і в час мира. А мир, це також війна засобами політики.

В АРМІЇ.—Джеймс Стюарт, відомий фільмовий актор, що в 1940. році був признаний найліпшим актором Фільмовою Академією, вступив до армії й служить тепер у Форт МекАртур, у Каліфорнії. Він проміняв місячну заплату в сумі 12,000 долярів за 21 долярів.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У понеділок, 24. березня 1941. року помер у Франклін, Н. Дж., довголітній член Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270. У. Н. Союзу в Джерзі Сіти Н. Дж.,

АНДРІЙ ЛЮТИЙ.

Походив зо села Карів, повіт Рава Руська, Галичина. Вступив до Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270., дня 15. грудня 1915. року. Перейшов з переступним листом з від. 356. у Гондінктон, Інд.

Похорон відбудеться в четвер, 27. березня 1941., в годині 9. рано з дому жалоби, 11 Sterling St., Franklin, N. J.

Микола Пігура, секр.

АНГЛІЙСЬКА КОРОЛЕВА ВІДВІДУЄ ТАБОР ПОЛЬСЬКИХ ВІЙСЬК У ШКОТЛЯНДІЇ.

Якщо дві склянки зліпляться разом, то вложіть їх в теплу воду, а до горішньої влийте холодної води. Опісля розтягайте їх поволі, а вони розліпляться.

—o—

Уже римляни вживали штучних зубів.

ПІД УВАГУ НЮЙОРКОВІ Й ОКОЛИЦІ.

Отсим подається звіт з бувшої Укр. Народної Школи при 106. ул., котра існувала від року 1920. до 1937., та через брак дітей мусіла закритися.

При замкненні цеї Школи остався комітет з 3 людей, котрий працював майже від заснования Школи. В його склад входили: Константин Костів, Семен Кафтан і Петро Свистун. Остались у касі Комітету теж певні гроші, з котрих вислано через Обєднання в році 1938. $110.00 до Рідного Краю на народні цілі, а решта грошей затримано через війну.

Найшлися люди, що ширили закиди серед бувших прихильників Школи, що Комітет Школи уживає шкільні гроші на свої потреби та що Петро Свиєтун купив собі автомобіль за шкільні гроші. Зайшло так далеко, що Комітет увидів за потрібне піти зо справою до суду. Коли він удався з цею справою до адвоката М. Пізнака, той по провіренню справи порадив Комітетові зо справою до суду не йти, бо шкода грошей, а зате вкликати всіх членів, котрі посилали своїх дітей до школи, щоб всі спільно рішили, що з тими грішми зробити. Комітет на це згодився і скликав всіх 36 членів школи від року 1934. до 1937. на збори, котрі відбулися 23. грудня 1940., в год. 8. в офісі адвоката М. Пізнака. На ці збори адв. М. Пізнак запросив спеціяльними листами всіх бувших членів школи. З 36 членів прибуло тільки 10., Решта видно справу легковажили. Для переведення зборів вибрано предсідника; став ним Константин Костів. Петро Свистун здав фінансове справоздання, котре було одноголосно приняте та власноручно підписане на „афідейвіт", зробленім адвокатом М. Пізнаком. Потім приступлено до розділу грошей бувшої Укр. Нар. Школи. Розділено їх так: 1) Церква св. Юрія при 7. ул., Ню Йорк, 100.00; 2) Школа при церкві св. Юрія 50.00; 3) Тов. Дністер, зворот проценту від грошей, 80.00; 4) Сиротинець у Філядельфії 25.00; 5) На школу у Стамфорд, Кон., 35.00; 6) На проголошення у Свободі і на радіо 10.00; 7) адвокат М. Пізнак за роботу 33.58.

Шафа, 2 прапори: український і американський, костюми св. Миколая, мапу й всеї инше віддається до вживання школі при церкві св. Юрія, 7. ул., Ню Йорк.

Отже, як повище згадано, з днем 23. грудня 1940. перестав існувати або розвязався, Комітет бувшої Укр. Нар. Школи при 106. ул., Ню Йорк.

(огол.) Петро Свистун.

ЯК ЧИСТИТИ ШТУЧНІ ЗУБИ

Штучні зуби чиститься в той спосіб, що мішається разом по рівній части звичайної соли, соди до печення і порошкованого бораксу. Цею мішаниною можна також чистити природні зуби.

ТАРЗАН, ч. 262. Та що він міг зробити?

Тарзеля не боялась нічого. Для неї смерть була зовсім природньою річчю, яка мусіла прийти кожній живучій істоті.

Вона мала лиш два жалі: що вона не змогла врятувати життя Тома, а другий — що не могла якось пімститись на білім велитню.

Та в тім самім моменті Тарзан в своїм поспішнім вандруванні натрапив саме на ту драматичну сцену.

Вже один з дикунів рахував — раз-два-три — після чого всі батавці мали разом випустити свої стріли до Тарзелі.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".